

GARATU 788: Memoria historikoaren lanketa DBHn

5.1. ariketa. Proiektua: “Murugaineko lubakiak”

Arrasaten hobi komunik badago? Gure esku dagoen ikertzeko datu bat, adibidez, Murugaineko lubakiak izan daitezke, baina inork ez daki benetan existitu ziren. Guk lan hori egin dezakegu!

Murugain Arrasate, Aretxabaleta eta Aramaio inguruan dagoen 800 metro pasatxoko mendia da; inguru hauetan oso ezaguna den mendia. Egun, beharbada, telebista eta telefonia antenak dituelako izan liteke ezaguna; bertara igotzeko mendian trebetasun handirik edukitzea beharrezko ez izanagatik jende askok igotzen duen mendia izanagatik ere, beharbada, izango da ezaguna. Baina aspaldi ez dela, oraindik ere antenarik edo antzekorik ez zuen garaian, Gerra Zibilean konkretuki, beste zerbaitegatik ere izan omen zen ezaguna mendi hau. Gerra Zibileko batailaren bat edo besteren lekuko izango ziren **lubakiak** ireki omen zituzten mendion, baina jadanik galduak omen daude...

Ausartu gaitezen goian azaltzen den galderari erantzuna bilatzen!

1.- Edukia: Goiko ideiatik habiatuta, lubakiak zer izan ziren, nortzuek eta noiz ireki zituzten, zer funtzio zuten eta nondik nora zabaldu ziren ikertu behar duzue.

2.- Testuingurua: Zuek ikertu beharreko gai honetan hainbat baliabide erabili ditzakezue, besteak beste, elkarre jakinetara informazio bila joatea, lekukotza zuzenak bilatzea (gero eta zailagoa bada ere...), herriko argazki-bildumak bisitatzea, udaleko artxiboan bilatzea, eta abar luze bat. Bide honetan lagungarri izango zaizkizue pista hauek:

-Arrasateko 'Oktubre taldea'

-'Ondare Babesa' arkeologo taldea

-Aranzadi Zientzia Elkarte

-Arrasateko, Aretxabaletako eta Aramaioko udaletako argazki bildumak

-Arrasateko, Aretxabaletako eta Aramaioko udal artxiboak

-Gerra Zibileko inguruko informazioa gordetzen duten artxiboak (web bidez)

-Zuen aitona-amonaren lekukotzak edota erreferentziak

-Gainontzeko bizilagunen lekukotzak edota erreferentziak

3.- Balizko proiektuen zerrenda:

-Arrasateko 'Oktubre taldea': Noiz eta zein ingurutan gertatu ziren Gerra Zibileko batailak zonalde honetan? Zer dira lubakiak eta zein funtzio beteko zituzten Murugainekoak?

-'Ondare Babesa' arkeologo taldea: Non aurkitzen dira eta nondik nora dihoaz Murugainen egon omen ziren lubakiak? Zergatik egon daitezke hain galduak gaurko egunean? Nola egiten du arkeologo taldeak bere lana?

-Aranzadi Zientzia Elkarte: Gerra Zibileko lubaki antolakuntzan, zer paper betetzen zuten Murugaineko lubakiek?

-Udaletako argazki bildumak: Ikertzaile lana egin beharko duzue eta garaiko argazkiak aztertuz, lubakiei buruzko informazioa lortu beharko duzue.

-Udaletako artxiboak: Ikertzaile lanarekin jarraitu beharko duzue eta Gerra Zibilari eta lubakiei buruzko informazioa topatzen saiatu beharko zarete.

-Gerra Zibilaren inguruko informazioa gordetzen duten artxiboak (web bidez): Artxiboetako web orrietan sartuta, sarritan, mikrofilmatutako edo digitalizatutako dokumentuak aurkitu daitezke; hauetan, zuen interesekoa izan daitekeen informazioa egon daiteke.

-Aiton-amonen lekukotzak: Zuen aiton-amonei elkarrizketak eginez, garaiko egoerari buruzko informazioa lortuko duzue; honela, zuek ikertu beharreko gaia testuingurutuko duzue. Ondoren, lubaki horien existentziari buruzko informaziorik zabalena lortzen saiatu beharko zarete.

-Gainontzeko bizilagunen lekukotzak: Aiton-amonei egindako elkarrizketen kasu berean zaudete, baina oraingoan, beharbada ezagutzen ez duzuen jendea elkarrizketatu beharko duzue, beraiengandik ahalik eta informazio gehien lortuz.

4.- Proiektuaren konponbideak: Proiektu honen helburu nagusia Murugaineko lubakiak existitu ote ziren egiaztatzea da. Era berean, beraiei buruzko ahalik eta informaziorik zabalena ematen saiatuko zarete, honetarako nahi dituzuen euskarriak erabili ahal izango dituzuelarik, halanola, testuak, argazkiak, bideoak, etab. Zuen ikerketa behar bezala testuingurutzeko, beharrezkoa izango zaizue Gerra Zibila zer izan zen, noiz eta nola piztu zen eta nola bilakatu zen jakitea; hau jakinda, zuen ikerketaren mamia denboran, tokian eta testuinguruan kokatu ahal izango duzue.

5.- Proiektuaren doiketa: Behin Gerra Zibila testuingurutzeko gai izango zaretenean, lubakiak zertarako erabiltzen ziren jakingo duzue, gerra-taktika ezberdinak ezagutuko dituzue, Espainiako Gerra Zibila Euskadin nola garatu zen ezagutuko duzue, hots, altxamenduaren aurrean nola erantzun zuen probintzia bakoitzak, honek zer ondorio eduki zituen, nola erantzun zuen

garaiko *'Euzko Jaurlaritz'*-k, nola antolatu ziren batailoiak eta non borrokatu ziren Errepublikaren alde eginez. Testuinguru honetan, Murugainen zabaldu omen zituzten lubakiak erabakigarriak izango ziren lurralderen baten defentsan eta, hau aztertuz, zuen ikerketa posible egingo duzue, hau da, lubakiak zer izan ziren, nortzuek eta noiz ireki zituzten, zer funtzio izan zuten eta nondik nora zabaldu ziren aurkituko duzue.

Guzti hau zuek zuen kabuz egingo duzue; irakaslearen pistak edo jarraibideak lagungarri izanda, zuek izango zarete zuen ikerketaren protagonista bakarrak eta, ondoren, gainontzeko kideei aurkeztu beharko diezue ikertutako guztia.

Lan guztia sei fasetan banatuko dugu. Lehenengo fase batetan lana antolatuko duzue. Taldekide guztion artean erabakiko duzue zuen ikerketa burutzeko nola gidatu behar duzuen proiektua, hots, zer eta zenbat ideien inguruan egingo duzuen lan zuen helburuak lortzeko; fase hau hiru orduetan erabakiko da. Bigarrenetan adostu beharko duzue kide bakoitzak zer ideiari ekingo dion eta zein iturri erabiliko dituen ikerketa hori aurrera eramateko; fase hau lau orduetan zehar luzatuko da, internet bidezko iturri-topaketa ere bultzatuko delako. Hirugarren fasea mardulena izango da; fase honetan kide bakoitzak bere lanari ekin beharko dio eta beharrezkoak irudituko zaizkion iturriak erabiliz bere ideiaren ikerketarako baliagarria izango den informazioa lortu beharko du, fase honetarako bi astetako epea emango delarik. Laugarren fase batetan kide bakoitzak lortutako informazioa ordenatuko da eta aurkezpenari forma ematen hasi beharko zaio; hamar orduko epea ezartzen da fase honetarako. Bostgarren fasea aurkezpena 'prezi' bitartez prestatzearena izango da. 'Prezi' bidezko aurkezpen honetan taldekide guztien informazioa eta era guztietako dokumentuak plantilla batetan txertatzen joango zarete, azken forma eman arte; fase honetarako bost orduko epea emango da. Seigarren eta azken fasea, aurkezpen publikoa izango da. Taldeak gainontzeko ikaskideei bere ikerketaren emaitza azalduko

dio; fase hau ordu batean egingo da.

6.- Egitekoak: Behin Gerra Zibila testuingurutu ondoren eta Bizkaiko eta Gipuzkoako erresistentziaren egoera ezagutu ondoren, Murugaineko lubakiak espazioan, denboran eta egoera jakin batetan kokatu ahal izango dituzue. Puntu honetan zaudetela, zuen ikeketa aurrera eramateko honako ideia hauek jorratu beharko dituzue:

- Zer eta zertarako ziren lubakiak? Gerra taktika, defentsa,...
- Existitu al ziren lubakiak Murugainen? Bai, ez, nolakoak,...
- Zein defentsa-lerro jarraitzen zuten Murugaineko lubakiek? Defentsa planifikatu eta kohesionatu bat, erantzun espontaneo eta bakartu bat,...
- Nortzuek ireki zituzten lubakiak Murugainen? Herriko jendeak, gizonek, emakumeek, umeek, gudariak,...
- Nortzuk borrokatu ziren lubaki horietan? Errepublikaren aldekoak, altxatuak,...
- Zein batailatan izan ziren protagonista lubaki hauek? Gerrako zein fasetan, batailen izenak,...
- Zein batailo borrokatu zen/ziren lubaki hauetan? Herriko jende soila, batailo ezberdinen izenak, ezaugarriak (jatorria, kopurua,...),...
- Zer gertatu zen lubakiotan gerraren garapenari dagokionez? Erasotzaileak geldiarazi zituzten, ez zituzten geldiarazi,...
- Zenbat jendek galdu ote zuen bizitza lubakiotako batailetan? Askok, gutxik, datu zehatzak,...
- Zer dela eta egon daitezke galduta lubakiok? Lur mugimenduak, lubaki eskasak (txikiak, azkar egindakoak, sinpleak,...), basoaren esplotazio jarraituaren ondorioz, bonbardaketak,...
- Zertan datza lubakion berrreskuraketa? Nola dauden lanak, nork bultzatzen dituen, zer finantzazio duten, nork burutzen dituen, zer

egingo da lubakiok identifikatu eta industu eta aztertu ondoren,...
Informazio guzti hau lortzeko baliabideak 3. puntuaren laburbiltzen direnak dira, besteak beste. Hauetaz aparte, ikaslearen imajinazioaren eta trebetasunaren arabera beste baliabide batzuk ere erabili daitezke...

7.- Proiektuaren isla: Proiektu honen aurkezpena “prezi” baten bitartez egin behar duzue. Honakoak dira jarraitu beharrekoak: Lehenik eta behin www.prezi.com webgunean alta eman behar duzue (ikasle bezala alta emanda hezkuntzarako lizentzia lortzea dago, eta honek mega eta baliabide gehiago erabiltzeko aukera ematen du). Ondoren, zuen aurkezpenak izango dituen atal kopuruaren arabera plantilla egoki bat aukeratu beharko duzue. Zuen ikerketa lagunduko duten hainbat dokumentu edukiko dituzue (bai idatziak, bai grafikoak, bai ahotsezkoak, etab.), guzti hau ordenatu egin behar duzue eta, apurka-apurka, dokumentu guzti horiek txertatzen hoberen irizten diozuen moduan (baina beti plantillaren barruan). Gogoratu hainbat testu, argazki, marrazki, bideo edo ahots grabaketa sar ditzakezuela zuen aurkezpenean; modu honetan, lortutako dokumentu grafikoak zein lekukotzak txertatu ahal izango dituzue. Bukatzeko, taldean, zuen aurkezpena gainontzeko ikaskideei aurkeztu beharko diezue arbela digitalean. Gogoratu “prezi”-ak aukera mordoa eskaintzen dituela; beraz, zuen imajinazioaren eta trebeziaren arabera kalifikazioa lortuko duzue...

Eguraldia (eta otarteko eder batzuk ere) lagun, lubakiok egon omen izan ziren ingurua bisitatuko dugu, gure gertuko historia pixkat hobe ezagutzeko eta guztion arteko harremanak estutzeko helburuarekin.